

Warszawa, dnia 14 kwietnia 2026 r.

dr hab. Michał Staszczak

PWSFTViT w Łodzi

Recenzja

dorobku artystycznego i pedagogicznego dr Mileny Gauer

**sporządzona w związku z postępowaniem o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie sztuk teatralnych**

Milena Gauer - absolwentka Policealnego Studium Aktorskiego przy Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie (dyplom w 2005 r.) - od 2005 r. do chwili obecnej aktorka Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie, współpracowała z Teatrem Dramatycznym w Warszawie, Teatrem Łaźnia Nowa w Krakowie, czy Teatrem im. Jerzego Szaniawskiego w Wałbrzychu, od 2015 roku wykładowczyni w Policealnym Studium Aktorskim im. Aleksandra Sewruka przy Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie, od 2019 roku do chwili obecnej kierowniczka tegoż. Można więc z całym przekonaniem stwierdzić, że dr Milena Gauer jest artystką spełnioną...

Autoreferat Mileny Gauer dotyczy jej pracy nad rolą w dwóch odrębnych spektaklach: „Łatwe Rzeczy” w reż. Anny Karasińskiej (2021 r.) oraz „Czas Porzucenia” w reż. Weroniki Szczawińskiej (2022 r.). Oba przedstawienia powstały w teatrze, z którym jest związana od początku swojej kariery - Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie.

Aktorka cytuje fragment tekstu Joanny Krakowskiej „Auto-teatr w czasach post-prawdy”, który wyjaśnia definicję auto-teatru, a jednocześnie nurtu, w jakim powstały omawiane przez Gauer spektakle z jej udziałem. Pierwszy z nich - „Łatwe Rzeczy” - to projekt autorski reżyserki Anny Karasińskiej, która znana jest ze swoich niekonwencjonalnych metod pracy, polegających między innymi na głębokim wywiadzie środowiskowym, improwizacjach, performatywnych opisach snów i braku gotowego scenariusza. Gauer w ciekawy sposób opisuje proces twórczy, wspólne tworzenie scenariusza na podstawie improwizacji i rozmów. Tematem spektaklu stały się społeczne, ale i teatralne oczekiwania wobec kobiet - aktorek, a także presja dotycząca ich ciała, wyglądu i zachowania na scenie. Tytuł spektaklu powstał jako ironiczny komentarz do „łatwych” czyli banalnych i schematycznych zadań aktorskich, jakie bohaterka często otrzymuje. Kluczowym elementem

przedstawienia okazała się relacja między dwiema aktorkami: autorką tekstu i Ireną Telesz-Burczyk, które dzięki wzajemnemu zrozumieniu i empatii stworzyły emocjonalny rdzeń spektaklu. Ich spotkanie bardziej „ludzkie” niż zawodowe, nadało przedstawieniu autentyczność i wyjątkowy wymiar. Autorka pracy szczegółowo opisuje kolejne części przedstawienia, analizuje je, cytuje fragmenty recenzji, kreśli kilka zdań na temat recepcji spektaklu. Zwraca uwagę na nagrody, podróże ze spektaklem, zaproszenia na festiwale.

Drugi spektakl - „Czas Porzucenia” - powstał na podstawie twórczości włoskiej pisarki Eleny Ferrante. Dotyczył takich emocji, jak: porzucenie, samotność, rozpad dotychczasowego stylu życia. Spektakl powstał z inicjatywy aktorki oraz reżyserki Weroniki Szczawińskiej, które współpracują ze sobą od 2007 roku, a projekt został przyjęty z entuzjazmem przez ówczesnego dyrektora Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie, Zbigniewa Brzozę. Do zespołu dołączyli: dramaturg Piotr Wawer jr. oraz scenografka i kostiumografka Marta Szypulska, tworząc kreatywną i dobrze współpracującą ekipę. Początkowo rozważano formę monodramu, jednak ostatecznie zdecydowano się na duet aktorek - Mileny Gauer i Julii Gadziny (studentki i skrzypaczki), co wprowadziło interesującą dynamikę sceniczną. Takie rozwiązanie pozwoliło lepiej oddać wielowarstwowość i emocjonalność literatury Eleny Ferrante. Twórcy traktowali proces pracy jako w pełni kolektywny, z równym udziałem wszystkich, swobodą eksperymentowania i wspólnego odkrywania rozwiązań. Adaptacja odchodziła od linearnej narracji, zachowując jedynie emocjonalny rdzeń powieści: imiona postaci usunięto, by bohaterka mogła uosabiać doświadczenia uniwersalnej kobiecości, z którymi widzowie mogli się lepiej identyfikować. Gauer skupia się także na języku spektaklu. Ferrante w swojej powieści posługuje się językiem dosadnym, cielesnym, który bez upiększeń ukazuje kobiece ciało, macierzyństwo oraz emocje takie, jak złość i rozpacz. Inspirując się tym stylem aktorka przeniosła jego ekspresję na scenę, badając granice kobiecego ciała i języka w konfrontacji z normami społecznymi. Spektakl pokazywał ewolucję bohaterki: od próby zachowania kontroli nad sobą, poprzez jej utratę, aż do odnalezienia własnej formy ekspresji wolnej od społecznych ograniczeń. Podobnie jak przy opisie „Łatwych Rzeczy” Gauer analizuje i charakteryzuje kolejne części spektaklu, zwraca uwagę na scenografię, preformatywność, jak i muzykę.

Autorka autoreferatu postrzega teatr jako narzędzie samopoznania i pogłębiania świadomości, a nie tylko jako formę ekspresji artystycznej. Praca nad spektaklami „Łatwe Rzeczy” i „Czas Porzucenia” była dla niej bardzo osobistym procesem, w którym mierzyła się z własnymi wspomnieniami, emocjami i doświadczeniami emocjonalnymi. Choć inspirowała się często życiem osobistym, nie ujawniała go bezpośrednio, lecz przekształcała poprzez

świadome decyzje artystyczne i formę sceniczną. Celem jej pracy było stworzenie przestrzeni, w której inne kobiety mogłyby się odnaleźć i zrozumieć własne emocje i doświadczenia.

Zwraca uwagę na role spotkań i rozmów z kobietami, które oglądały spektakl, ich doświadczeń i chęci rozmów na te tematy. Dzięki temu teatr staje się nie tylko miejscem estetyki i narracji, ale także swoistym laboratorium obecności i odwagi.

Tę część swojej pracy Milena Gauer podsumowuje jakże ważnym zdaniem:

I właśnie w tej funkcji teatru - jako narzędzia świadomej transformacji - widzę dziś jedno z najważniejszych zadań mojej pracy artystycznej.

W kolejnej części autoreferatu aktorka opisuje szczegółowo swoją drogę zawodową, wymienia reżyserów, z którymi współpracowała i spektakle, które współtworzyła. Podkreśla znaczenie ukończenia teoretycznego kierunku studiów, jaką jest Wiedza o Teatrze, w pracy aktora i twórcy teatralnego. Opisuje pracę z Julią Wernio, a następnie dużo miejsca poświęca procesowi twórczemu z Weroniką Szczawińską. Ich współpraca od początku opierała się na brechtowskim dystansie, dekonstrukcji roli i świadomym łamaniu scenicznej iluzji. Ważnym elementem była też precyzyjna praca z ciałem i formą. Jednym z ich pierwszych wspólnych sukcesów był spektakl „Jackie...”, zaliczany do wczesnych feministycznych przedstawień w Polsce i analizujący medialne obrazy kobiecości na przykładzie Jackie Kennedy. Później powstały „Noże w Kurach”, gdzie jeszcze mocniej szukano kobiecego języka scenicznego i opowieści o odzyskiwaniu własnego głosu oraz niezależności. W 2015 roku stworzyły „Ciotunię”, spektakl oparty na komedii Fredry, łączący ironię i grę z formą, bardzo dobrze przyjęty przez krytykę. Cały okres współpracy z Weroniką Szczawińską, rozwijany w Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie miał dla Gauer znaczenie formacyjne i mocno ukształtował jej twórczą tożsamość.

Aktorka pracowała jednak również z innymi reżyserami: Łukaszem Chotkowskim, Katarzyną Kalwat, czy Michałem Kotańskim. Dzięki temu ostatniemu zainteresowała się metodą Declana Donnellana. Gauer czuje się dobrze w repertuarze performatywnym, eksperymentalnym, ale ma w swoim dorobku wiele ról w bardziej tradycyjnych spektaklach, w klasycznej konwencji kreacji scenicznej:

W efekcie tych doświadczeń poszerzyłam swoje rozumienie aktorstwa jako dyscypliny wielowymiarowej, w której tradycja i nowoczesność, klasyczne formy i strategie dystansu mogą współistnieć i wzajemnie się dopełniać. - podsumowuje aktorka.

Milena Gauer jest aktorką wszechstronną, niezwykle pracowitą, która pracę w teatrze już od lat łączy z pracą dydaktyczną (w Studium Aktorskim w Olsztynie od 2015 roku prowadzi przedmiot „Sceny wierszem”, a na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w

Olsztynie prowadzi od 2019 roku zajęcia teoretyczne z teatrologii). To jednak nie wszystko, bo od 2019 roku Milena Gauer pełni funkcję kierowniczkę Policealnego Studium Aktorskiego im. Aleksandra Sewruka przy Teatrze im. Stefana Jaracza w Olsztynie. Dodatkowo pisze teksty teoretyczne dla naukowych czasopism specjalizujących się w dziedzinie teatru oraz antropologii kultury. Inicjuje i koordynuje różnymi warsztatami, współpracuje z Wydziałem Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie. Prowadzi zajęcia dla amatorów, studentów, aktorów, instruktorów teatralnych. Praca pedagogiczna jest dla niej formą badań performatywnych, w których może weryfikować skuteczność i sens używanych przez siebie narzędzi.

Jej dorobek teatralny liczy sobie aż 57 ról od 2003 roku. Do tego dochodzą role w Teatrze Telewizji, Teatrze Polskiego Radia, w filmach, serialach. Jest laureatką kilkunastu nagród, wyróżnień i stypendiów, bierze udział w konferencjach naukowych. Skrupulatnie dokumentuje swoje osiągnięcia, zbiera recenzje, teksty, materiały. Jej praca jest usystematyzowana, dokładna i uporządkowana. To dzięki pracowitości, talentowi, wewnętrznej dyscyplinie i uporowi jest w stanie działać na tylu polach zawodowych jednocześnie i robi to z wielką pokorą dla zawodu aktora, teoretyka teatru oraz pedagoga.

Dlatego stwierdzam, że przedstawiony dorobek twórczy, artystyczny i dydaktyczny Mileny Gauer spełnia wymagania określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571 z późniejszymi zmianami). Popieram wniosek o nadanie pani dr Milenie Gauer stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk teatralnych.

Michał Staszczak